

KMP.570.17.2015.JJ

Raport
przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji Pomieszczeń dla Osób
Zatrzymanych lub Doprowadzonych w Celu Wytrzeźwienia Komendy Powiatowej
Policji w Starachowicach
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania* (dalej OPCAT), przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 1 września 2015 r. do Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych lub Doprowadzonych w Celu Wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Starachowicach przy Al. Armii Krajowej 27 (dalej: PdOZ lub izba) udali się przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji (dalej: KMP): dr Marcin Mazur – zastępca Dyrektora Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (prawnik), Przemysław Kazimirski, Wojciech Sadownik, Rafał Kulas (prawnicy) oraz dr Justyna Józwiak (socjolog, politolog w zakresie resocjalizacji).

Celem wizytacji zapobiegawczej przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób zatrzymanych i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania izby przedstawionej przez podinsp. Aleksiego Hamerę – Naczelnika Wydziału Prewencji;
- oglądzie wszystkich pomieszczeń izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych;
- przeprowadzeniu rozmów indywidualnych z zatrzymanymi;

- zapoznaniu się z następującą dokumentacją PdOZ: książką wizyt lekarskich, książką ewidencji osób umieszczonych w PdOZ, książką przebiegu służby, wybranymi protokołami zatrzymań, zaświadczeniami lekarskimi o możliwości pobytu w PdOZ, kwitami depozytowymi.

W toku wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali Naczelnika Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Starachowicach o ustaleniach poczynionych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji analizie poddano dokumentację związaną z funkcjonowaniem izby.

2. Legalność pobytu

Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

Pojemność PdOZ wynosi 16 miejsc. W trakcie wizytacji w izbie przebywało 4 mężczyzn zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa. Z uwagi na trwające czynności procesowe wobec zatrzymanych, przedstawiciele KMP przeprowadzili rozmowy indywidualne z 2 zatrzymanymi.

Z przekazanych wizytującym informacji wynika, iż w 2014 r. w PdOZ umieszczono 1276 osób, w tym: podejrzanych o popełnienie przestępstwa – 309 osób, na polecenie sądu lub prokuratora – 178 osób, zatrzymanych prewencyjnie – 1 osoba, doprowadzonych w celu wytrzeźwienia – 788 osób. Natomiast od początku 2015 r. do dnia wizytacji w PdOZ umieszczono 667 osób, w tym: podejrzanych o popełnienie przestępstwa – 117 osób, na polecenie sądu lub prokuratora – 100 osób, doprowadzonych w celu wytrzeźwienia – 450 osób.

W żadnym z protokołów zatrzymania, które zostały poddane analizie, przedstawiciele KMP nie stwierdzili treści budzących wątpliwości w zakresie zasadności pobytu danej osoby w PdOZ.

3. Traktowanie przez personel wizytowanej jednostki

Wnioski z rozmów z osobami osadzonymi w izbie wskazują, iż funkcjonariusze pełniący służbę w PdOZ dobrze odnosili się do umieszczanych w niej osób.

Analiza zapisów z monitoringu nie ujawniła żadnych nieprawidłowości w traktowaniu osób osadzonych w izbie.

W izbie funkcjonuje praktyka przeprowadzania sprawdzenia szczegółowego osób umieszczanych w PdOZ mającego *de facto* charakter kontroli osobistych. Przeprowadza je funkcjonariusz tej samej płci, co osoba osadzona, w niemonitorowanym miejscu (pokoju lekarskim) zapewniającym poczucie intymności.

W tym miejscu przedstawiciele KMP zaznaczają, iż regulacja prawna kontroli osobistej stanowi problem systemowy. Jak wskazują reprezentanci KMP, problem niedostatecznej regulacji prawnej przeprowadzania kontroli osobistych stał się przedmiotem wystąpienia generalnego Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 22 grudnia 2014 r. skierowanego do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich podkreślił, że czynność taka ingeruje w chronione przez art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. - Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 Nr 78, poz. 483 ze zm., dalej: Konstytucja RP) prawo do nietykalności i wolności osobistej, którego ograniczenie lub pozbawienie może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonym w ustawie. Tak głęboka ingerencja w prawo do prywatności, jako ograniczająca prawa i wolności obywatela, może być ustanowiona tylko w ustawie i w określonych sytuacjach. W myśl art. 31 ust. 3 Konstytucji RP ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw. W ocenie RPO Policja powinna być uprawniona do wykonywania szczegółowych kontroli celem odebrania przedmiotów potencjalnie niebezpiecznych. Nie może się to jednak odbywać bez właściwej, z punktu widzenia standardu konstytucyjnego, podstawy prawnej. Należy wskazać, iż w odpowiedzi z dnia 2 kwietnia 2015 r. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych podzielił pogląd Rzecznika wskazując, iż czynność sprawdzenia szczegółowego winna być uregulowana w ustawie. Dodatkowo, w kolejnym piśmie z dnia 12 sierpnia 2015 r. wskazał, że trwają obecnie prace nad *projektem założeń do projektu ustawy o Policji* mające na celu między innymi uregulowanie na poziomie ustawy dokonywania wspomnianych wyżej kontroli. Sprawa ta jest w dalszym ciągu monitorowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

W okresie 2 lat poprzedzających wizytację nie prowadzono postępowań dyscyplinarnych ani postępowań karnych przeciwko pracownikom izby.

W okresie od początku 2014 r do dnia przeprowadzania wizytacji miało miejsce 1 zdarzenie nadzwyczajne (2014 r.) – napaść zatrzymanego (doprowadzonego w celu wytrzeźwienia) na funkcjonariusza policji pełniącego służbę w PdOZ. Jak wynika z raportu sporządzonego na okoliczność powyższego zdarzenia, obojętny przy użyciu siły fizycznej sprawca uspokoił się i położył spać. W wyniku zdarzenia nikt nie odniósł obrażeń. W tej sprawie prowadzone jest w KPP w Starachowicach postępowanie z art. 222 § 1 Kodeksu karnego.

W analizowanym okresie do KPP w Starachowicach wpłynęły 2 skargi osób zatrzymanych. Dotyczyły one jednak powodów zatrzymania, nie zaś traktowania przez policjantów w PdOZ. W jednym przypadku sprawa została przekazana do prokuratora (pozostaje w toku), druga natomiast została uznana za bezzasadną.

Przedstawiciel KMP, analizując *książkę ewidencji osób umieszczonych w pomieszczeniu przeznaczonym dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* zauważył, że w niektórych przypadkach (*dane osobowe usunięto* – lp. 306, *dane osobowe usunięto* – lp. 323, *dane osobowe usunięto* – lp. 329, *dane osobowe usunięto* – lp. 331) brakowało oznaczenia we właściwej rubryce pod nazwą *Decyzja o objęciu szczególnym nadzorem*, czy zatrzymani mają być takim nadzorem objęci, czy też nie. W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają uzupełnienie powyższych informacji oraz każdorazowe ich oznaczania w przypadku kolejnych zatrzymanych.

4. Prawo do ochrony zdrowia

Przed umieszczeniem w PdOZ badaniu lekarskiemu poddawane są osoby nietrzeźwe, natomiast pozostałe tylko wówczas, gdy zachodzi taka potrzeba, np. w sytuacji stwierdzenia obrażeń ciała lub gdy zatrzymany zażąda badania. Badania lekarskie przed przyjęciem do izby realizowane są w szpitalu w Starachowicach. Do zaświadczenia lekarskiego dołączane są druki badania lekarskiego ze stwierdzonym rozpoznaniem. Ponadto w dokumentacji zatrzymanych znajdują się notatki opisujące obrażenia ciała, z jakimi zatrzymany przybył do izby.

Z uzyskanych przez wizytujących informacji wynika, że badanie lekarskie na terenie izby (w pokoju lekarskim) – co do zasady – odbywa się pod nieobecność funkcjonariusza

Policji, chyba że lekarz zażąda jego asysty w czasie badania. Taką praktykę przedstawiciele KMP uznają za prawidłową.

Pomimo iż obowiązujące przepisy krajowe w zakresie funkcjonowania pomieszczeń dla osób zatrzymanych nie określają takiego obowiązku, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji stoją na stanowisku, iż badaniom przed umieszczeniem w Izbie powinny być poddawane wszystkie osoby. Taka praktyka pozwoliłaby bowiem na zdiagnozowanie ewentualnych przeciwwskazań zdrowotnych do osadzenia w izbie. Co więcej, możliwość identyfikacji wszelkich obrażeń ciała i szczegółowe odnotowanie tego faktu w dokumentacji medycznej, stanowi zabezpieczenie funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w PdOZ przed zarzutami dotyczącymi niewłaściwego traktowania. Przedstawiciele KMP przypominają, iż w zakresie badań lekarskich opinię wyraził również Komitet ds. Zapobiegania Torturom i Nieludzkiemu oraz Poniżającemu Traktowaniu lub Karaniu (CPT), w sprawozdaniu dla polskiego rządu z wizyty w Polsce w 2004 r. [(Rada Europy, Strasburg, 11.04.2005 r.); CPT (2005)3]. W § 44 CPT zalecił *zapewnienie wszystkim nowoprzybyłym bezzwłoczne badanie medyczne i regularne wizyty lekarskie lub pielęgniarskie*. CPT uważa także, że *prawo dostępu do lekarza powinno obejmować prawo osoby zatrzymanej w areszcie do przebadania – jeśli dana osoba sobie tego życzy – przez lekarza z własnego wyboru, niezależnie od innych badań lekarskich przeprowadzanych przez lekarza wezwanego przez policję* (CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2003). Ponadto zgodnie z Zasadą 24 Zbioru zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.), *osobie aresztowanej lub uwięzionej, tak szybko po przyjęciu do miejsca aresztowania lub uwięzienia, jak będzie to możliwe, zostanie zaproponowane odpowiednie badanie lekarskie, a później, kiedy będzie to potrzebne, zapewniona opieka medyczna i leczenie. Opieka medyczna i leczenie zostaną zapewnione bezpłatnie*. Powyższe zagadnienie przedstawiciele KMP uznają za problem systemowy, który pozostaje w ciągłym zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich.

W dniu wizytacji jeden z osadzonych (*dane osobowe usunięto*) zgłosił przedstawicielom KMP, że ma problemy zdrowotne i chciałby zostać przebadany przez lekarza. Mimo iż sygnalizował swoją prośbę policjantowi pełniącemu dyżur w PdOZ, osadzony nie został przebadany. Sprawa ta została przekazana Naczelnikowi Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Starachowicach. Przedstawiciele KMP proszą w związku z tym o udzielenie informacji, w jaki sposób zapewniono opiekę lekarską wyżej wskazanemu osadzonemu.

Analiza książki wizyt lekarskich, założonej w dniu 27.03.2014 r. wykazała, że nie wskazano w niej liczby kart, ponadto w niektórych przypadkach brakowało godziny przeprowadzonego badania. Podobnie w dołączanych do protokołów zatrzymań niektórych zaświadczeniach lekarskich (m.in. w przypadku osadzonego *dane osobowe usunięto*). Sposób prowadzenia dokumentacji zależy od lekarza prowadzącego badania, ale dysponentami dokumentacji medycznej osób zatrzymanych są funkcjonariusze policji. Przedstawiciele KMP każdorazowo w takich przypadkach formułują zalecenie dotyczące zwracania uwagi na prawidłowość uzupełniania dokumentacji przez osoby udzielające świadczeń medycznych - odnotowanie daty, godziny przeprowadzonego badania, dokładny opis stanu osoby przebywającej w izbie. Dzięki takiemu rozwiązaniu, w przypadku wystąpienia zdarzenia nadzwyczajnego, możliwe będzie szczegółowe określenie czasu przeprowadzenia badania i tym samym zabezpieczenie funkcjonariuszy pełniących służbę w PdOZ przed ewentualną odpowiedzialnością.

5. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osób zatrzymanych i umieszczonych w PdOZ jest *regulamin pobytu osób w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (dalej: regulamin). W dniu przeprowadzania wizytacji PdOZ w pokojach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia były udostępnione kopie regulaminu oraz wykaz instytucji stojących na straży praw człowieka. Dane teleadresowe i regulamin zostały wyeksponowane na oknie oddzielnym od pokoju kratą, dzięki czemu nie są one niszczone. Sposób ich zaprezentowania umożliwia zapoznanie się z ich treścią, co zostało zweryfikowane przez wizytujących. Personel pełniący służbę w PdOZ dysponował egzemplarzami aktualnych tłumaczeń na popularne języki obce regulaminu.

W dokumentacji zatrzymanych do wytrzeźwienia znajdują się pouczenia o prawach wynikających z ustawy z dnia 26 października 1982 r. *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356, ze zm.). Każdorazowo są one podpisywane przez osoby zatrzymane do wytrzeźwienia, nie ma zaś daty tego pouczenia.

Analiza Karty zapoznania z regulaminem PdOZ oraz informacji o monitoringu (założonej w dniu 15.06.2012 r.) wykazała, iż w wielu przypadkach brakowało podpisu osób nietrzeźwych, ze względu na ich stan upojenia alkoholowego. Natomiast zgodnie z § 1 ust. 4

regulaminu osoba taka powinna potwierdzić fakt zaznajomienia się z przysługującymi jej uprawnieniami po ustaniu przyczyny odstąpienia od realizacji tego obowiązku.

Przedstawiciele KMP zalecają dbanie o szczegółowe wypełnianie dokumentacji związanej z pobytem w izbie osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, a w szczególności dokumentacji dotyczącej realizacji prawa do informacji wobec osób przyjmowanych do izby.

Zgodnie z wyjaśnieniami przekazanymi wizytującym, o fakcie zatrzymania wskazane przez zatrzymanych osoby trzecie informuje funkcjonariusz policji, każdorazowo gdy zatrzymani zgłoszą takie żądanie. Powyższa informacja jest wpisywana w protokole zatrzymania. Jednakże, zgodnie z Rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 9 grudnia 1988 r. *niezwłocznie po zatrzymaniu oraz po każdym przeniesieniu z jednego miejsca aresztowania lub uwięzienia do innego, osoba aresztowana lub uwięziona będzie uprawniona powiadomić, bądź też domagać się od właściwego organu powiadomienia członków jej rodziny lub innych właściwych osób według swojego wyboru, o jej zatrzymaniu, aresztowaniu lub uwięzieniu, bądź o przeniesieniu i o miejscu, w którym jest przetrzymywana (Zasada 16.1)*. W związku z powyższym, w ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, w pierwszej kolejności należałoby więc rozważyć możliwość samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej, zaś tylko w sytuacjach szczególnych, prawo to realizować za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji.

Wizytowany PdOZ nie posiadał listy adwokatów i radców prawnych wykonujących ten zawód w okręgu sądowym, do którego przynależy Izba. Warto zaznaczyć, iż CPT wielokrotnie podkreślał, iż *prawo dostępu do adwokata powinno być zapewnione od samego początku trwania zatrzymania. Okres następujący bezpośrednio po momencie zatrzymania jest naznaczony największym ryzykiem zastraszenia i fizycznego złego traktowania. W związku z tym możliwość dostępu do adwokata przez osoby zatrzymane w areszcie policyjnym ma podstawowe znaczenie zabezpieczające przed złym traktowaniem. Istnienie takiej możliwości wywiera zniechęcający wpływ na funkcjonariuszy, którzy mogliby dopuścić się złego traktowania; poza tym adwokat będzie miał okazję podjąć stosowne działania, jeśli rzeczywiście doszło do złego traktowania* (CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2003). Przedstawiciele KMP zalecają wyposażenie PdOZ w listę adwokatów i radców prawnych oraz informowanie każdego zatrzymanego o możliwości skorzystania z niej.

6. Personel

Jak wynika z udzielonych wizytującym informacji, w PdOZ jest 5 etatów przeznaczonych dla funkcjonariuszy pełniących służbę w izbie. Funkcjonariusze, co do zasady, pełnią w izbie służbę jednoosobowo. W razie potrzeby są oni wspomagani przez zastępcę dyżurnego.

W opinii przedstawicieli KMP uznano, iż w wizytowanym PdOZ, w którym można osadzić jednocześnie 16 zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, na jednej zmianie może dyżurować jeden funkcjonariusz, jest obarczone ryzykiem, że w izbie dojdzie do niepożądanego zdarzenia. Funkcjonariusz policji wykonując pewne czynności służbowe, np. przyjmując zatrzymanego, jednocześnie nie będzie w stanie zauważyć niepokojących zachowań innych zatrzymanych. Ponadto istnieje prawdopodobieństwo, że w takiej sytuacji może dojść do ograniczenia uprawnień zatrzymanych, gdyż dyżurująca w PdOZ osoba nie jest w stanie jednocześnie zająć się kilkoma różnymi sprawami i przeprowadzać czynności równie szybko, jakby były one prowadzone z udziałem przynajmniej dwóch osób. W opisanej sytuacji istnieje ryzyko, że osoby umieszczone w PdOZ będą np. oczekiwać zbyt długo na skorzystanie z toalety czy formalne zwolnienie z pomieszczenia. W dniu wizytacji w PdOZ przebywało 4 zatrzymanych, w trakcie dyżuru byli oni doprowadzani na czynności procesowe, miało miejsce także przyjęcie nowej osoby, a także wydanie posiłków. Konieczne było również prowadzenie bieżącej dokumentacji w związku z wymienionymi czynnościami. Dyżur zaś był pełniony przez jedną osobę, która mimo licznych obowiązków, nie otrzymała wsparcia ze strony innych funkcjonariuszy. Przedstawiciele KMP zalecają zwiększenia liczby funkcjonariuszy podczas dyżuru w takich sytuacjach.

Jak wynika z informacji udostępnionych wizytującym, w 2015 r. przeprowadzono szkolenie przeznaczone dla funkcjonariuszy Policji pełniących m.in. służbę w izbie z zakresu: bezpieczeństwa w trakcie konwojowania i doprowadzania osób, sposobu dokumentowania konwojowania i doprowadzania osób, sposobu reagowania w przypadku wystąpienia wydarzeń nadzwyczajnych oraz podstaw prawnych w omawianym obszarze.

Z uwagi na fakt, iż praca funkcjonariuszy Policji pełniących dyżur w PdOZ wymaga od nich nie tylko wiedzy merytorycznej, ale także wysokiego poziomu kompetencji interpersonalnych, nie ulega wątpliwości, że powyższe szkolenia, choć niezwykle ważne, są niewystarczające. Zgodnie bowiem z rekomendacją zawartą w § 60 Drugiego Raportu Generalnego Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) [CPT/Inf (92)3]: „(...) *zdolność do komunikacji interpersonalnej powinna stanowić najważniejszy czynnik w procesie rekrutacji*

personelu służb egzekwujących przestrzeganie prawa oraz podczas szkolenia powinien zostać położony znaczny nacisk na rozwijanie umiejętności komunikacji interpersonalnej opartych na szacunku dla godności ludzkiej. Posiadanie takich umiejętności często umożliwia funkcjonariuszowi policji lub służb więziennych rozładowanie sytuacji, które w przeciwnym wypadku mogłyby stać się przyczynkiem do wybuchu przemocy, zaś bardziej ogólnie prowadzi do obniżenia napięcia oraz podniesienia jakości życia w policji oraz zakładach więziennictwa, co przynosi korzyść wszystkim osobom zainteresowanym". CPT kładzie szczególny nacisk na konieczność rozwijania umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej.

W ocenie przedstawicieli KMP funkcjonariusze Policji pracujący w tego typu jednostkach powinni przechodzić systematyczne warsztaty i ćwiczenia praktyczne na temat: pracy z trudnymi klientami, aby personel izby wiedział jak pracować z trudnymi osobami bez wyrządzania im krzywdy, jak udzielać pierwszej pomocy osobom w różnym stanie fizycznym czy psychicznym, jak radzić sobie ze stresem i agresją etc.

7. Warunki bytowe

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane są na parterze budynku KPP w Starachowicach. W ich skład wchodzi: 8 dwuosobowych pokoi dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, magazyn czystej pościeli, magazyn brudnej bielizny pościelowej, pomieszczenie sanitarno-higieniczne, dyżurka profosa (służące do przeprowadzania i dokumentowania czynności służbowych z udziałem osoby umieszczonej w izbie), zmywalnia oraz kuchenka.

Należy w tym miejscu wskazać, że w pomieszczeniach sanitarnych nie było mydła oraz ręczników jednorazowych.

W izbie zostały zmagazynowane podstawowe środki higieny osobistej. W magazynie czystej pościeli znajdował się zapas ręczników, wydawanych osobom umieszczonym w izbie. Ponadto izba wyposażona była w środki higieny osobistej dla kobiet w niej osadzonych. W magazynie pościeli czystej znajdowały się poukładane na półce: materace prześcieradła, poduszki, koce oraz poszewki.

Depozyt zatrzymanych przechowywany jest w dyżurce profosa w odpowiednio oznaczonych i zabezpieczonych kopertach. Przedstawiciele KMP mieli jednak uwagę dotyczącą oznaczania oddanych do depozytu telefonów komórkowych. W ocenie pracowników KMP przykładowe opisy: *telefon komórkowy Nokia* nie jest wystarczający,

powinien bowiem zawierać indywidualne cechy przedmiotu, tj. w przypadku telefonów komórkowych np. kolor, model (zgodnie z § 6 ust. 1 regulaminu).

Grzejniki centralnego ogrzewania umieszczono pod oknami, a dostęp do nich zabezpieczono drucianą siatką. W pokojach przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia funkcjonowało oświetlenie nocne.

W dniu wizytacji w celach panował zaduch. Na zewnątrz była wysoka temperatura (powyżej 30 st. C), natomiast okna w zamieszkałych celach były pozamykane. W takich sytuacjach przedstawiciele KMP zalecają ciągłe wietrzenie pomieszczeń, w których przebywają zatrzymani. Przebywanie w pomieszczeniu z wysoką temperaturą bez jakiegokolwiek przepływu powietrza może nieść negatywne skutki dla zdrowia człowieka, a także stanowić nieuzasadnioną dolegliwość wynikającą z pozbawienia wolności.

W izbie zdeponowana została odzież zastępcza, wydawana osadzonym w razie, gdy zaistnieje taka potrzeba. Jednak w PdOZ funkcjonuje obowiązek oddawania do depozytu przez osadzone kobiety ich bielizny osobistej (biustonosza). W tym miejscu przedstawiciele KMP zaznaczają, że zgodnie z postanowieniem § 9 ust. 1 regulaminu *osoba przyjęta do pomieszczenia korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia*. W związku z tym przedstawiciele KMP stoją na stanowisku, iż należy umożliwić osobom umieszczanym w izbie pozostawanie w bieliźnie osobistej. Rozumiejąc potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa, należy wskazać, iż pokoje przeznaczone dla osób zatrzymanych są objęte monitoringiem, co powinno pozwolić na natychmiastową reakcję funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w PdOZ. Dlatego też wizytujący zalecają zaprzestanie odbierania bielizny osobistej. Jednocześnie w sytuacji, gdy ze względu na wymóg zapewnienia bezpieczeństwa istnieje konieczność rozebrania osób umieszczonych w izbie z ich odzieży (w tym bielizny osobistej), należy zapewnić odpowiednie ubranie zastępcze, w przypadku zatrzymanych kobiet, należy im udostępnić jednorazowe biustonosze bezszwowe.

Posiłki dla zatrzymanych są przygotowywane przez podmiot zewnętrzny i dostarczane w formie cateringu do PdOZ w jednorazowych pojemnikach. Ponadto osadzeni, którzy chcą ugasić pragnienie, mogą otrzymać słodką herbatę lub wodę mineralną. W trakcie wizytacji przedstawiciele KMP widzieli jednorazowe kubeczki oraz termos z herbatą w kuchence izby.

Podczas wizytacji jednostka posiadała aktualne wzorcowanie alkometru.

Zatrzymanym i doprowadzonym w celu wytrzeźwienia na ich życzenie udostępnia się prasę lub książki zdeponowane w izbie przez funkcjonariuszy pełniących służbę w PdOZ.

Osadzeni posiadający środki finansowe mają możliwość dokonać drobnych zakupów za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji pełniących służbę patrolową.

W izbie zainstalowany jest monitoring. Podgląd monitoringu dostępny jest w pomieszczeniu przyjęć (służącym do przeprowadzania i dokumentowania czynności służbowych z udziałem osoby umieszczonej w izbie). Monitor znajdujący się w dyżurce PdOZ ustawiony jest w taki sposób, że nie jest on widoczny dla osób postronnych. Monitoringiem objęto pokoje przeznaczone dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz ciągi komunikacyjne. Obraz z monitoringu jest zgrywany i przechowywany przez okres 30 dni.

Opłata za pobyt w izbie osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wynosi 135 zł.

8. Dostosowanie jednostki do potrzeb osób niepełnosprawnych

Izba nie jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością fizyczną. Warto zaznaczyć, że zgodnie z przyjętą w dniu 1 sierpnia 1997 r. przez Sejm RP Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. z 1997 r. Nr 50, poz. 475), osoby niepełnosprawne mają prawo życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych. Nadto Polska w dniu 6 września 2012 r. ratyfikowała przyjętą w dniu 13 grudnia 2006 r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169). Zgodnie z jej treścią należy umożliwić osobom niepełnosprawnym niezależne życie i pełny udział we wszystkich jego sferach.

Omawiając potrzebę dostosowania wszelkich miejsc pozbawienia wolności do potrzeb osób niepełnosprawnych warto także zwrócić uwagę na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z dnia 10 lipca 2001 w sprawie Price przeciwko Wielkiej Brytanii (skarga numer 33394/96). W sprawie tej Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji przez osadzenie, poruszającej się na wózku inwalidzkim kobiety, w celi policyjnej zupełnie niedostosowanej do jej potrzeb. Z uwagi na warunki panujące w miejscu osadzenia skarżąca cierpiała z powodu panującego zimna, zmuszona była spać w wózku inwalidzkim, nie mogła skorzystać ze zbyt wysoko zainstalowanej toalety, a wykonanie innych czynności higienicznych wymagało od niej bardzo dużego wysiłku. Zatrzymana miała również problemy z wezwaniem pomocy z uwagi na znajdujący się poza jej zasięgiem włącznik instalacji przywoławczej.

Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że w PdOZ nie przebywała dotychczas osoba poruszająca się na wózku. Niemniej jednak analiza losowo wybranych

nagrań z monitoringu wykazała, że w izbie przebywała osoba poruszająca się przy pomocy kul łokciowych. W trakcie umieszczenia zatrzymanego w celi, funkcjonariusze odebrali mu kule i pozostawili na korytarzu, argumentując to potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa. Zatrzymany mógł z nich korzystać tylko po wyjściu z celi, a zatem w drodze do toalety.

9. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

1. Komendantowi Powiatowemu Policji w Starachowicach:

- 1.1. zaprzestanie rozbierania zatrzymanych poddawanych sprawdzeniu;
- 1.2. zwiększenie liczby funkcjonariuszy podczas pełnienia dyżuru, w szczególności gdy w Izbie przebywa więcej niż jedna osoba;
- 1.3. wyposażenie PdOZ w listę adwokatów i radców prawnych oraz informowanie każdego zatrzymanego o możliwości skorzystania z niej;
- 1.4. rozważenie możliwości samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej, zaś tylko w sytuacjach szczególnych, prawo to realizować za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji;
- 1.5. systematyczne wietrzenie pomieszczeń, w których przebywają zatrzymani, w szczególności podczas występowania wysokiej temperatury powietrza;
- 1.6. zwracanie uwagi na prawidłowość uzupełniania dokumentacji przez lekarzy przeprowadzających badania zatrzymanych;
- 1.7. szczegółowe wypełnianie dokumentacji związanej z pobytem w izbie osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, a w szczególności dokumentacji dotyczącej realizacji prawa do informacji wobec osób przyjmowanych do izby;
- 1.8. poszerzenie oferty szkoleniowej dla funkcjonariuszy pełniących służbę w PdOZ o systematyczne warsztaty i ćwiczenia praktyczne na temat: pracy z trudnymi klientami, radzenia sobie ze stresem i agresją, etc.;
- 1.9. wyposażenie PdOZ w jednorazowe biustonosze bezszwowe, jak zostało to opisane w pkt 7 niniejszego Raportu;
- 1.10. zapisywanie daty pouczenia o prawach wynikających z ustawy z dnia 26 października 1982 r. *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*;

- 1.11. dokonywanie właściwego opisu przyjmowanego depozytu;
- 1.12. wyposażenie łazienki w mydło i ręczniki jednorazowe;
- 1.13. docelowo w ramach najbliższej planowanej modernizacji Komendy dostosowanie pomieszczenia dla osób zatrzymanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową, a w najbliższym czasie dostosowanie przynajmniej jednej celi w izbie oraz pomieszczenia sanitarnego w ułatwienia pozwalające osobom z niepełnosprawnością ruchową na samodzielne korzystanie z niego;
- 1.14. ponadto przedstawiciele KMP proszą o udzielenie informacji, w jaki sposób zapewniono opiekę lekarską zatrzymanemu *dane osobowe usunięto*.

2. Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Kielcach:

- 2.1. Zapewnienie środków finansowych na realizację zaleceń nr 1.2, 1.8, 1.9, 1.12, 1.13.